3. Nacionalna konferencija sa međunarodnim učešćem
Fakultet tehničkih nauka u Čačku, 25-27. Septembar 2015.

3rd National Conference With International Participation
Faculty of Technical Sciences in Čačak, 25-27. September 2015

UDK: 371:004.738.5 Stručni rad

RADITI NA PRAVI NAČIN VS. RADITI PRAVE STVARI

DOING THINGS RIGHT VS. DOING THE RIGHT THINGS

Zoltán Baracskai
Doctus Consulting
zoltan@doctuskbs.com

Apstrakt: *Proces kreiranja curiculuma tobože možemo algoritmizirati, što znači da možemo ali zapravo ne. Koraci procesa su tobože heurstički, što znači da možemo ih opisati ali zapravo ne. Koncepcija podučavanja je tobože inkrementalan što znači da jeste ali zapravo ne. Viđenje cjeline se tobože temelji na prećutnom zaključivanju što znači da jeste ali zapravo ne. Kompletna slika se tobože može validirati što znači da se može ali zapravo ne.*
Ključne reči: *trasdisciplinarnost, labavo strukturirani proces*

Abstract: *The process for designing curriculum is quasi-algorithmic, meaning that is sort of algorithmic but not exactly. The steps are quasi-heuristic, meaning that they are sort of heuristic but not exactly. The conception of education is quasi-incremental, meaning that is sort of incremental but not exactly. The vision of the 'big picture' of the curriculum is quasi-abductive, meaning that is sort of abductive but not exactly. The abductive 'big picture' is quasi-validated,meaning that it is sort of validated but not exactly.*
Key words: *trasdisciplinarity, quasi-algorithmic process*

1. PROBLEM

Hammer i Champy su napisali nekoliko publikacija o BPR. Odlučili su da naprave najprodaniju knjigu [1]. Otkupili su veliki broj svojih knjiga da bi došli na vrh liste najprodanijih. To je pokrenulo proces kupovine i stvarno su dobro prodali knjige. Kada je jedan novinar otkrio put do uspjeha, upitao ih je dali je to istina. Oni su odgovorili: naravno to je riinžinjering procesa prodaje. Postavimo pitanje: jesu li "radili na pravi način“, ili su „radili prave stvari". Nesporno je da su "radili na pravi način“. Jesu li „radili prave stvari", to ostavimo za kasnije. Bitna je razlika između "raditi na pravi način“, i „raditi prave stvari“ [2, 3].

Možemo i drugačije pristupit osnovnom pitanju. Raditi prave stvari jeste dinamički kvalitet, dok raditi na pravi način jeste statički kvalitet. Prema Pirsigovoj metafizici kvalitet ima dinamičku i statičku dimenziju. „Kvalitet, ili njegovo odsustvo, se ne nalazi ni u subjektu ni u objektu. Prava ružnoća leži u vezi između ljudi koji proizvode i onoga što oni proizvode, a to rezultira sličnom vezom između tih proizvoda i ljudi koji ih koriste. Kvalitet nije nešto što pospete po subjektima i objektima, poput sjaja na novogodišnju jelku. Pravi kvalitet mora biti izvor subjekata i objekata, sjeme iz kog mora izrasti drvo“ [4]. Dinamički kvalitet ne može imati kompetitivnu, ali može imati komparativnu prednost. Kompetetivna prednost se stiče ako neko istu stvar radi na bolji način, odnosno ako je bolji statički kvalitet. Komparativnu prednost ima onaj koji radi takve stvari koje ni bolji niti lošiji od njega ne žele raditi ili nisu se sjetili raditi.

2. TRAGANJE ZA RJEŠENJEM

Izrada jednog curiculuma mora imati i statički i dinamički kvalitet. Razmotrimo prvo rađanje „velike slike“ odnosno ideje. To je neosporno plod intuicije nekoga ko ima majstorski nivo znanja. Majstor se prepoznaje po tome što posjeduje intuiciju koja prati logiku zbivanja. Svejedno po kakvim se načelima organiziraju kognitivne sheme na najvišem nivou, tj. je li majstorov um (razmišljanje) uređeno prema logici matematike, translogici ili možda nekom neopisivu načelu organiziranja. Upravo radim na utemeljenju jedne nove doktorske škole [5]. Jedna od bitnih pretostavkih škole (nova idjea) je transdisciplinarost. Rađanje ove ideje nemoguće je opisati ni sa čvrstim, niti sa labavim algoritmom. Vodeći zagovornik transdisciplinarnosti je Basarab Nicolescu. U svom proglasu o transdisciplinarnosti [6] pojmom „homo sui transcendentalis“ označava pokret koji ide izvan/iznad svojih disciplinarnih granica (meta disciplina). Definiranje problema i traženje njihovih rješenja traži iznad discipline, gdje meta znanja pojedinih disciplina možda mogu poslužiti kao rješenja. Kod transdisciplinarnog rješavanja problema iz svake discipline uzimamo meta-znanja.

- Tokom rješavanja problema, u svakoj tačci se konstruira novo znanje.
- Validiramo novo znanje sa aspekta stanja procesa rješavanja problema.
- Problemski prostor se mijenja u zavisnosti od toga koja smo meta-znanja ugradili.
- Pojedine discipline mogu doći do spoznaje domena važenja nekih svojih modela.
- Rješenje problema neće pripadati ni jednoj disciplina, nego će biti transdisciplinarno.

Razmotrimo sada proces razvijanja curiculuma. Ovaj dio posla možemo opisati kao skup labavo struktriranih algoritama [7]. Međutim, samo rađanje ideje curiculuma ne možemo ni labavo strukurirati. Dvije hiljade i petsto godina totalističke misli proizvelo je gotovo nepojmljivu paukovu mrežu zakona, pravila, predrasuda i kolektivnih opsesija. Svima je zajedničko vjerovanje u objektivnu istinu i da je svijet slikan u crno-bijelom. “Želimo se izviniti širokoj obrazovanoj javnosti što smo je doveli u zabludu šireći ideju o determinizmu svih sistema koji se ponašaju prema Njutonovim zakonima, ideju, koja se nakon 1960. pokazala neispravnom” – rekao je J. Lighthill na jednoj konferenciji. No, danas ipak mnogi teže ka tome da treba modelirati na temelju Njutonovih zakona.

3. REZIME

Kompetencija znači „znati interpretirati”. Kompetentan majstor ne samo da poznaje pravila discipline nego zna i kako i kada ih treba upotrijebiti. Kompetencija nije osobina. Ona znači odnos između znanja i njegova vlasnika. Ne postoji majstor kompetentan za sve i svagda. Postoji kompetentan majstor u određenoj ulozi u određeno vrijeme i u određenim relacijama.

U fazi radjanja ideje o nekoj školi „raditi prave stvari" BPR je nemoćan. Dobro upamtimo: Ne možemo od majstora zahtjevati da rodi novu ideju o nekoj školi prateći neki čvrstostrukturirani algoritam. Ni posjetitelji Picassovih ateljea nisu umjetnika nagovarali kako bi trebao pronaći kubizam. Majstor u procesu razvijanja curriculuma "raditi na pravi način“, može odrediti domen važenja BPR. Naime, domen važenja nekog modela možemo saznati kada izađemo iz nje.

Michael Hammer i James Champy ipak nisu radili pravu stvar. Najvažnije je da čovjek živi u svom vremenu. Tragične su uvrijeđene generacije koje se žele vratiti u prošlost, a fanatične generacije koje se umjesto u sadašnjosti trude živjeti u budućnosti. Vrijeme je da rađamo kompetitivne ideje o novim školama i da pri razvijanju curiculuma koristimo labavo strukturirane procese razvijanja curiculuma i pri tom možda koristimo i BPR. Vrijeme je da razumijemo da pojava na ovome svijetu kod kojih možemo poboljšati procese poznate algoritme. Također je vrijeme da razumijemo da postoji i jedan drugi dio svijeta, gdje je nemoguće spoznati algoritme niti možemo to neznanje nadomjestiti znanjem iz drugih disciplina. Um i fizika različito funkcioniraju [8].

LITERATURA

[1] Hammer, M., Champy, J. (2006). *Reengineering the Corporation: A Manifesto for Business Revolution*. New York: HarperCollins Publisher

[2] Mintzberg, H. (1990). The manager’s job: Folklore and fact. *Harvard Business Review*, 68(2), 163-176.

[3] Drucker, F. P (2001). *Essential Drucker: The Best of Sixty Years of Peter Drucker's Essential Writings on Management*. New York: HarperBusiness

[4] Pirsig, R. (1991). Lila: An Inquiry into Morals. Bantam

[5] Baracskai, Z., Velencei, J., Dorfler, V. (2015). Educating the Transdisciplinary Mind: Curriculum Design for a Professional Doctorate. In: *EDULEARN 2015*: 7th International Conference on Education and New Learning Technologies, 2015-07-06 - 2015-07-08, Barcelona, Spain

[6] Nicolescu, B. (2002). *Manifesto of Transdisciplinarity*. Paris:SUNY Press

[7] Baracskai, Z., Velencei, J., Dorfler, V., Szendrey, J. (2011). Designing a 'Strategic Partner' school. In: *IABE 2011*. 16-18 October, Las Vegas, NV

[8] Baracskai, Z., Velencei, J. (2015). Smart or Wise. *Svarog NUBL*. Banja Luka, 29-32.